

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

ÅRGÅNG 13
M A R S
1926

PUB

ETT VIKTIGT SPÖRSMÅL

Å R O R D N A N D E T A V BEKLÄDNADSFRÅGAN

Inköp av kläder är ju i viss mån en förtroendesak och det är ingen tillfällighet, att den mest nogräknade publiken i fullaste förtroende vänder sig till

Paul U. Bergströms ^{A/3}

HÖTORGET 13 - DROTTNINGGATAN 74 - HORNSGATAN 54

HUSMODERN

köper

Bomullsgarn och Vävnader

från

**Gefle Manufaktur A.-Bol.
STRÖMSBRO**

och vet att hon erhåller
det bästa möjliga för sitt

HEM

**Svanens vävnader bästa vävnader!
Gefle garn bästa garn!**

*Zeniths
Special Blandning*

Ett margarin som tillfredsställer allas smak *Tre Ess* tillverkas efter en ny metod som förlämnar detsamma ett nykärnat och kraftigt natursmörs *smak* och *arom*, *Tre Ess* dessutom både *bryner*, *bakår* och *steker* som *smör*.
Kostar endast **95** öre pr $\frac{1}{2}$ kg.

HANDARBETETS VANNER

Väfskola - Konstsömnadsskola - Museistudier.
PROSPEKT. Kungsträdgårdsgat. 12 - Stockholm. TEL. 9102.

Telefoner
539-8326-5619
Malmö

Perslow's

Siden- &
Manufakturaffär
Största urval nyheter

HERTHA

ÅRGÅNG XIII

MARS 1926

HÄFTE 3

Gift kvinnas arbetsfrihet.

»Tag bort alla gifta kvinnor, som nu finnas i det allmännas tjänst och som ha sin försörjning genom sina män!»

Det påstås, att detta är en i vida kretsar uttalad önskan. Citatet är hämtat ur en av de motioner som vid denna riksdag väckts i andra kammaren angående begränsning av gifta kvinnors rätt att inneha statstjänst och allmänt uppdrag. Redan i fjol framlades en motion med liknande yrkande av herr Lindberg i andra kammaren, den avslogs emellertid. Det hade ju varit orimligt, om riksdagen bifallit den efter att kort förut ha antagit behörighetslagen, som i princip genomfört full likställighet mellan gifta och ogifta kvinnor inom statstjänsterna.

Det förefaller otänkbart, att riksdagen i år skulle frånträda en ståndpunkt som den i fjol hävdade, så mycket mer som ju inga ändrade förhållanden motivera det. Kvinnorna ha emellertid fått en påminnelse om att de nyvunna rättigheterna redan äro utsatta för angrepp och att det gäller att värna om dem.

Motionärernas syfte är tvivelsutan välmenande. De framhålla, att då svår arbetslöshet råder i landet, så att

många män och kvinnor sakna utkomst, är det orimligt och orättvist, att staten medverkar till att vissa familjer få två försörjare i de fall där både man och hustru inneha statstjänst. Det blir sålunda ett statsintresse att få fram särslagstiftning för den gifta kvinnan. Man frågar sig då: skulle det avsevärt inverka på arbetslöshetens bekämpande, om de gifta kvinnorna motades ut ur statstjänsten? Skall man räkna med arbetslösheten som en permanent institution, skall man aldrig våga hoppas, att den så småningom begränsas, då kristidens verkningar hunnit övervinnas? Blir det inte snarare så, att arbetslösheten tages som intäkt för en lagstiftning mot de gifta kvinnorna, en särslagstiftning som säkerligen blir bestående, även sedan normala arbetstillfällen återvunnits? Om staten såsom arbetsgivare skulle börja utmönstra de gifta kvinnorna, kan man snart vänta att exemplet följes av enskilda arbetsgivare. Det har även ifrågasatts att man beträffande de gifta kvinnorna skulle tillämpa behovsprincipen. Men hur skulle ett sådant system kunna tillämpas rättvist och utan närgångna undersökningar rörande hemmens ekonomiska förhållanden?

Den ene av motionärerna, herr Lindberg, påpekar, att Danmark infört lagbestämmelser som ge gifta kvinnor i statstjänst rätt att frivilligt avstå från viss del av tjänstgöring och arvode, och han finner detta vara värt att beakta i vårt land. En sådan anordning skulle medföra en rättvisare utjämning av arbetstillfällena, och de gifta kvinnorna skulle lättare kunna förena plikterna i hemmet med förvärvsarbete. Vid första påseendet förefaller detta ganska bestickande. Men skulle inte en sådan anordning resultera däri att en del gifta kvinnor överginge till halv tjänstgöring inte av direkt behov, vare sig ekonomiskt eller annat, utan för att med mindre uppoffring av tid och krafter likväl kunna ha en egen inkomst, måhända inte större än som går under rubriken »nålpengar»? Blir inte i regel den halva eller delade tjänstgöringen utförd med mindre intresse och ansvarskänsla än en befattning som helt tar sin innehavares arbetstid i anspråk? Åtminstone gäller nog detta vissa yrken. Jag fruktar att genomförandet av en dylik anordning snart skulle framkalla ropet om de gifta kvinnornas bristande arbetsintensitet och bliva en kär anledning till att söka få dem bort från sådana befattningar.

Ingen av oss vill väl bestrida att frågan om gift kvinnas förvärvsarbete är ett problem, ett mycket allvarligt sådant, bland många andra sociala problem. Men det accentueras inte däri genom att fru A. bibehåller sin lärarinnebefattning, trots att hennes man har en årsinkomst av 30,000 kr. Eller

genom att herr och fru X. båda inneha befattningar i statens tjänst i högre lönegrad, varigenom de få större inkomster än de borde ha. Dessa äro ju blott undantagsfall i det stora hela, de utgöra en bråkdel av befolkningen, ehuru de generaliseras, då man vill statuera exempel! Att det för en ogift självförsörjande kan kännas bittert att se en gift kamrat stå hindrande i vägen för hennes befordran är mänskligt och naturligt. Givetvis kan det finnas situationer, då en utjämning av arbetstillfällena vore önskvärd och borde ske på frivillig väg. Men att genom lagstiftning reglera gifta kvinnors rätt att mottaga eller utföra arbete det måste vi bestämt undanbedja oss.

De gifta kvinnornas problem kompliceras framförallt därigenom att äktenskapet inte längre är den säkra försörjning för hustrun, som man fordom räknade med. Många äktenskap komma till stånd endast tack vare att hustrun bibehåller sitt förvärvsarbete. Många kvinnor avstå med stor glädje vid giftermålet sitt förutvarande arbete för att senare finna, att de på nytt måste söka efter arbetsförtjänst. Växlande ekonomiska förhållanden, sjukdom i familjen och den andra makens död höra ju till de olyckor som tvinga hustrur och änkor ut i förvärvsarbete igen, ofta sedan de helt förlorat kontakten med sitt forna yrke. Och upplösning av äktenskap genom skilsmässa är numera en så vanlig företeelse, att den måste räknas med bland äktenskapets risker. Det enda som i otaliga fall räddar hustrur och fränskilda från ekonomisk misär

är just att de kunna försörja sig själva!

Hur vanskligt det kan vara att komma tillrätta med hela det komplex av frågor, som höra samman med den gifta kvinnan i förvärvsarbetet — säkert är att problemlösningen icke underlät-

tas genom att på lagstiftningens väg söka begränsa hennes arbetsfrihet. Även om något stöde att vinna härigenom, skulle orättvisorna likväl säkerligen bli större än under bevarad frihet.

GERDA LINDBLOM.

Fredrika Bremers dag i Åbo.

Den 20 februari 1926 var det fest i Åbo. En sedan något år tillbaka väckt tanke att i Fredrika Bremers fädernestad hugfästa hennes minne genom uppsättandet av en tavla med hennes namn på det hus där hennes tre första levnadsår förflutit stod inför sitt realiserande. Kvinnosaksförbundet Unionen, som blev den som tog upp tanken, celebrerade den dagen avtäckningen av de två grannittavlorna på det gamla Bremerska huset vid Gamla Stortorget.

De två tavlorna — det blev nämligen två. I vacker grå granit, den ena med svensk, den andra med finsk inskription: I detta hus tillbragte Fredrika Bremer sina första levnadsår 1801—1804. Även Finska Marthaföreningen hade velat vara med om att hylla Fredrika Bremers minne och hade ordnat med den finskspråkiga tavlan.

En kvinnlig arkitekt, fru Elsa Richardtson, hade utfört den enkelt vackra kompositionen av de två alldeles lika tavlorna.

Unionen hade förbundit den högtidliga avtäckningen med firandet av förbundets tjuguariga tillvaro, o c k s å

med minnet av att för sjuttio år sedan i de dagarna nedskrev Fredrika Bremer slutorden i sin Hertha.

Det hela blev en minneshögtidlighet som inte glömmes. Den som skriver detta hade det oskattbara privilegiet att som inbjuden få närvara, få bringa en hälsning från Sverige, och hon kan därför bära personligt vittnesbörd om den oförglömliga stämning som präglade Fredrika Bremers dag i Åbo.

Klockan fem (finsk tid) hade skolor av människor samlats framför den gamla Bremerska gården, och bland de inbjudna märktes främst flera medlemmar av släkten Bremer i Finland, stadsfullmäktiges ordförande, de båda högskolornas rektorer och pressens män. På båda sidor om den för talarna avsedda estraden ordnade sig sångerskorna, till höger studentskor från Åbo akademi i vita mössor, till vänster den finska damkören.

Och medan den korta februaridagens ljusning ännu dröjde över det snöhöljda Åbo — kala trädsvarta grenar ur allt det vita mot himlen och överst bakom på höjden Åbo domkyrkas mäktiga silhuett — trädde Unionens ordförande doktor Karin Spoo fram och talade om Fredrika Bremer.

Det var en genomförd analys av betydelsen av Fredrika Bremers framträdande för en kvinnornas nya plats inom samhället, buren av väl skönjbar egen stark känsla för Fredrika Bremers ädla och höga pionjärverk. Slutorden uttryckte talarinnans förhoppning att de nu avtäckta minnestavlorna, på sin plats vid det Gamla Stortorget, i den vördnadsbjudande gamla domens närhet, i denna den vackraste och minnesrikaste, mest kulturpräglade delen av Åbo, skulle fylla sin uppgift att påminna om Fredrika Bremer och hennes strävan att frigöra och höja kvinnorna framför allt i andligt och etiskt avseende samt till förmån för hemmen i världen och för påskyndande av utvecklingen mot »det fullkomliga samhället».

»Stilla skuggor» tonade ut i den fallande skymningen från den vitmössiga flocken vid sidan av estraden. Så kom det finskspråkiga anförandet, av fru Selma Tilvis, som drog upp konturerna av Fredrika Bremers livsverk och uttalade ett tack till Unionen för det vackra initiativ den tagit, till vars förverkligande de finska föreningarna fått vara med.

Härpå sjöng den finska damkören Lindblads *S t r i d s b ö n* och till sist kom samstämmigt *V å r t L a n d*; i detta starkt gripande fosterländska anslag ändade den stämningsfulla högtidligheten till Fredrika Bremers minne.

Omedelbart härefter höll undertecknad, klockan sex i Akademiens Solenitetssal, ett i dagsprogrammet ingående föredrag om Fredrika Bremer.

Sedan kom aftonens bankett å Ham-

burger Börs, en festens och minnets stund av sällsynt hög lyftning. Återigen var det dr Spooft som besjälade förstående tecknade Fredrika Bremers betydelse i sin tid och i vår, sammanknytande historiken av Unionens 20-åriga verksamhet och klarläggandet av dess syften med hennes verk och hennes innersta och högsta mål. Fortsättande på finska slutade dr Spooft med att höja sitt glas för »den levande Fredrika Bremer».

Från Unionens moderförening i Helsingfors framfördes en hälsning av fröken Ellen Bremer. Vidare talades för den Bremerska släktens närvarande medlemmar, för gästen från Sverige, samt upplästes telegrafiska hälsningar som ankommit: från Annie Furu-hjelm och Lucina Hagman; från Fredrika-Bremer-Förbundet genom Lizinska Dyrssen; från överste Georg Fraser, Billnäs (en fredshälsning i anknytning till Fredrika Bremers världsförbundstanke) m. fl.

När den »svenska gästen» for hem igen förde hon inte ensamt med sig som oförgätlig erinring känslan av hur levande Fredrika Bremers minne och Fredrika Bremers gärning i denna dag omfattas av finländska och finska kvinnor. Genom värmen av det rent personliga mottagande som kom henne till del från skilda håll kände hon tacksamt och lycklig att gamla tillgivenhetsband, förstärkta av gemensamt andligt liv och gemensam kulturell skörd, binda Finlands och Sveriges kvinnor nu som förr innerligen samman.

ELLEN KLEMAN.

Fredrika-Bremer-Förbundets

medlemmar kallas till

ÅRSMÖTE

i Stockholm den 7—8 april 1926.

PROGRAM

ONSDAGEN DEN 7 APRIL.

Lokal: Grand Hôtels matsal. (Ingång bredvid Bolinderska huset).

- Kl. 10 f. m. Val av mötesfunktionärer, tillsättande valkommitté, redogörelser för förbundets, dess kretsars och skolors verksamhet, revisionsberättelse och fråga om decharge, ekonomisk plan. Lunchrast. Lunch i Indiska Kaféet à 2 kr.
- Kl. 2 e. m. *Några synpunkter på skolväsendets organisation enligt skolkommitténs betänkande.* Inl. Seminarieföreståndarinnan Thyra Kullgren. Diskussion.
- Kl. 8 e. m. **Offentligt möte i Läkaresällskapets stora sal, Klara Östra Kyrkogata 10.**
Diskussion ang. reformlinjer för det kvinnliga polisväsendets utveckling. Inl. Advokat Mathilda Staël von Holstein. (Inträdesavgift 25 öre).

TORSDAGEN DEN 8 APRIL.

Lokal: Grand Hôtels matsal. (Ingång bredvid Bolinderska huset).

- Kl. 10 f. m. Val av medlemmar och suppleanter i styrelsen samt revisorer. *Diskussion om anordnandet av övningar i offentliga mötesförhandlingar.* Inl. Fru Ruth Schürer von Waldheim. *Framläggande av resolutioner i socialförsäkringsfrågor.* Lunchrast. Lunch i Indiska Kaféet à 2 kr.
- Kl. 2 e. m. *Diskussion ang. gift kvinnas förvärvsarbete.* Inl. Fru Elisif Théel.
- Kl. $\frac{1}{2}$ 8 e. m. **Samkväm i restaurang Fenix' festvåning, Adolf Fredriks Kyrkogata 10,** anordnat av Stockholmskretsen.
Diskussion om »Våra dagars kvinna» med inledningsanförande av Friherrinnan Ruth Stjernstedt. Därefter gemensam supé à kr. 5:50.
(Anmälan till supén å förbundets byrå, tel. 27 62, senast onsdagen den 7 april kl. 11—4).

Det nyaste skolbetänkandet.

I Herthas februarihäfte gavs en redogörelse för en del av den utredning angående det svenska skolväsendets organisation, som verkställdes av särskilda sakkunniga. Om något meningsutbyte uppstår med anledning av denna utredning, kommer det antagligen att föras mellan personer med speciellt pedagogiska intressen. Och då aktstycket omfattar 615 tätt tryckta sidor, bör det ju finnas åtskilligt att hämta för pedagogen. Däremot kan man knappast tro, att den stora allmänheten kommer att ägna utredningen någon större uppmärksamhet, för såvida den inte väcker till nytt liv den ivriga diskussion, som efter framläggandet av skolkommissionens förslag fördes om bottenkolan, skoltidens förlängning, statens förhållande till privatskolan etc. Måhända kan det ändå vara av intresse för Herthas läsekrets, bland vilka säkert finnas åtskilliga pedagoger och målsmän till elever i skolorna, att ett kort referat gives av ytterligare några delar av den digra utredningen.

En sak, angående vilken det givet råder rätt olika meningar, är examensväsendet, d. v. s. frågan om i hur stor utsträckning examen bör förekomma. Var och en, som tänkt över saken, inser naturligtvis, att det är stor skillnad mellan examen såsom inträdesprov och avgångsexamen. Pluraliteten av de sakkunniga hålla på examen, ej endast såsom inträdesprov, utan även såsom avgångsexamen, men de försöka såväl i det ena som i det andra fal-

let att modifiera den, betaga den dess rigorösa och ensamt utslagsgivande karaktär. Vid inträdesprövning till realskolan, liksom till andra skolor, som bygga på folkskolan, bör man, mena de, taga hänsyn ej endast till lärjungens kunskaper, utan även till hans intresse och begåvning för studier; även böra hans prestationer i den skola han lämnat komma i betraktande. Detsamma bör naturligtvis gälla vid inträde till gymnasiet; därvidlag tänker man sig förövrigt att i vissa fall kvalificerade betyg skulle kunna vara enbart avgörande. De betänkligheter, som ofta framställas mot examens berättigande, gälla väl egentligen avgångsexamen. Denna vilja de sakkunniga — som sagt med en del modifikation — bibehålla vid de skolformer, där den redan finns, och dessutom utsträcka den till ett slag av skolor, som hittills undgått den. I ett kapitel, som behandlar praktiska utbildningslinjer, upptages nämligen ett förslag av generaldirektör Bergqvist, vilket går ut på att de treåriga yrkesbetonade högre folkskolorna skulle avslutas med examen. Denna examen skulle närmast kunna jämföras med realexamen och den kunde därför kallas praktisk realexamen. Man menar, att de praktiska utbildningslinjerna böra »sättas i stånd att med framgång upptaga tävlan med de bildningslinjer, som mera avse teoretiska studier». Man bör »undvika sådant, som kan åstadkomma en för stark tillströmning till de teoretiska studiebanorna».

Och detta lofvärda syfte vill man främja genom en dylik »praktisk real-examen». Man hoppas, att den skall bidra till att den art av skolbildning, som representeras av de yrkesbetonade högre folkskolorna, kommer att mera än förr uppmärksammas och framkalla förtroende hos arbetsgivarna. Examens magi!

De sakkunniga ha emellertid ej varit fullt eniga i examensfrågan. Fröken Kullgren yrkar i en reservation på att man borde söka inskränka examensväsendet i våra skolor. Hon vill visserligen ej ha någon annan form för inträdesprövningarna än den, som övriga sakkunniga tänkt sig, och om studentexamens berättigande vill hon ej yttra sig. Det är således mot realexamen hon reserverar sig och även däremot att avgångsexamen skulle införas vid skolformer, som för närvarande ej ha någon sådan. Hennes skäl äro följande: examen har i allmänhet en menlig inverkan på undervisningen under den närmast föregående skoltiden; ett forcerat examensläsande alstrar lätt överansträngning, examensresultaten bli ofta missvisande med avseende på lärjungens verkliga ståndpunkt. Vidare anför hon, att den kontroll, som ligger i en avgångsexamen, utan svårighet kan utövas på annat sätt, och till slut påpekar hon, att den högtidlighet, som omger en avgångsexamen, ej behöver försvinna med examens avskaffande, utan säkert i någon form kan bibehållas för att markera vikten och betydelsen av lärjungarnas avgång från skolan.

Ett särskilt kapitel i utredningen är

ägnat åt de främmande språken i den högre skolan. Det säges där: »För ett folk, som av ideella och praktiska skäl vill hålla sin bildningsnivå uppe på samma höjd som de ledande kulturfolkerna, men som icke har något av de stora kulturspråken till modersmål, måste språkfrågan erbjuda synnerligen svåra problem både av pedagogisk och organisatorisk art». Någon särskild metod för språkundervisningen vilja de sakkunniga ej fastslå, men de understryka kraftigt skolkommissionens krav på så god utbildning som möjligt för språklärarna. Tyskan bör vara begynnelsespråket i realskolan, och det bör ide lägsta klasserna ha tämligen god tid för att sedan i gymnasiet träda tillbaka för engelskan. Denna kommer i realskolan som andra språk. Franskan kommer som det tredje språket och blir obligatoriskt endast för dem, som vilja fortsätta på gymnasiet. Engelskan tycks särskilt omhuldas. »Det moderna världsspråket engelskan bör beredas så god plats som möjligt å alla linjer.»

Den av skolkommissionen förordade koncentrationen av språkundervisningen vinner icke obetingat de sakkunnigas gillande. Det säges, att språkundervisningen icke vinner på att »med stora veckotimtal trängas ihop i ett fåtal klasser», och den bör icke heller »med låga veckotimtal tänjas ut över alltför många klasser». Man anser, att den som regel icke bör ha mindre än tre timmar i veckan; på begynnelsestadiet bör den ha väsentligt mera tid, då däremot veckotimtalet på det högsta stadiet i vissa fall har begränsats till två. De sakkunniga anse

det svårt att koncentrera de främmande språken till ett visst stadium eller en viss linje. De ställa sig även avvisande mot tanken att i realskolan låta eleverna syssla med endast ett främmande språk. Liknande synpunkter anläggas på språkundervisningen i gymnasiet. Man inser visserligen, att »det för många lärjunge kan vara mera utvecklande att få lära sig ett språk ordentligt och vinna en viss förtrogenhet med detta än att splittra sin uppmärksamhet på två eller flera språk samtidigt», men man menar dock, att »det stora flertalet av dem, som gå ut från de svenska gymnasierna i fortsatta studier och i praktisk verksamhet, ha större nytta av en språkkunskap, som är mera jämnt fördelad över de tre stora kulturspråken eller åtminstone över de båda germanska språken». Skolan skall lägga den grund, på vilken lärjungen sedan kan bygga vidare. Angående examensproven i moderna språk har skolkommissionen föreslagit, att de nu brukliga skrivningarna skulle utbytas mot översättningar till svenska. Detta vilja de sakkunniga ej veta av. Övningar av dylikt slag komma antingen att menligt inverka på svenskan genom att germanismer och gallicismer komma till användning, eller — om man ställer verkligt stora fordringar på dem — komma de att utveckla lärjungarnas sinne för modersmålet, men bli utan egentlig betydelse för inlärandet av det främmande språket. Man önskar, att de skriftliga proven i real- och studentexamen måtte få bibehållas i den form de nu ha. Uppsatsen borde komma mera till sin rätt. Det påpekas, att »svårigheten torde

här framför allt vara att finna ämnen, ägnade att stimulera den i regel föga fantasirika svenska ungdomen till mera fri produktion på det främmande språket.»

Läser man vad de sakkunniga yttrat om statsskola och privatskola, märker man genast att de ha en vidare syn på privatskolans ställning och uppgift vid sidan av statsskolan, än den skolkommissionen ådagalade. När kommissionen talar om privatskolan, låter det nästan, som om denna vore något för samhället skadligt, som borde utrotas, åtminstone tillåtas att existera endast inom mycket snäva gränser. I rättvisans namn bör ju påpekas, att några av kommissionens medlemmar i en reservation kraftigt uttalat sig till förmån för privatskolan. De sakkunniga hysa ej någon fruktan för den privata skolan, utan erkänna villigt dess existensberättigande och mena, att man bör bereda den sådana förmåner, samtidigt som den naturligtvis ställes under kontroll, att den i allo blir likvärdig med statsskolan. Det enda man härvidlag vill hindra är, att det allmänna skulle medverka till uppkomsten av privatskolor av det slag, som bruka kallas överklasskolor. De sakkunniga äro tydligen angelägna att visa sin frigjordhet från ensidiga och doktrinära synpunkter. De vilja medgiva så stor rörlighet som möjligt åt organisationen, en viss frihet åt den enskilde läraren. Så mena de, att en annan språkföljd än den stadgade skulle kunna medgivas, att man vid gymnasier och flickskolor skulle kunna pröva andra linjer än de normala.

Tillyval och bortval av ämnen inom vissa gränser skulle kunna förekomma.

Den åsikten torde vara ganska allmän, att arbetsdagen för de äldre eleverna i våra högre skolor, särskilt i gymnasiet, är väl dryg. Det blir ingen eller alltför kort tid övrig för icke teoretiska sysselsättningar, sport, handslöjder m. m. Klagan häröver har länge försports, men hittills har ingenting gjorts för att reformera. Det har uppstått ett nytt slagord, fysisk fostran, och skolan har förklarat sig villig att upptaga saken på sitt program. Men man vill ej göra någon inskränkning i det teoretiska arbetet till förmån för den fysiska fostran. Skolkommissionen föreslår, att man genom att i någon mån förkorta lektionstimmar och raster skulle klämma in sju lektioner i stället för sex på dagsschemat. På så sätt kunde man använda halva lördagen till sport och uteliv. Att detta förslag mött kritik är ej att undra på. Sju lektionstimmar och så hemarbete av olika slag! Från en del håll har föreslagits, att man skulle förkorta ferierna för att därigenom göra dagsschemat mindre betungande. De sakkunniga komma med följande förslag. De sedvanliga lektionerna inställas under högst 20 läsdagar. Av dessa skola halva antalet vara fritt lov, under det de övriga användas till av skolan ordnade och ledda sysselsättningar i det fria, idrottsövningar, biologiska exkursioner o. s. v. Ledigheten kan omfatta antingen en hel eller halv lovdag, men sammanlagt bör det under läsåret bli 20 lovdagar. Det låter storartat, och man tänker, innan man besinnat sig, att här ha de sak-

kunniga kommit med en djärv nyhet. Jämför man sedan med de nuvarande förhållandena, finner man, att den ledighet, som föreslås, är ungefär densamma som nu ges i våra flickskolor. De flesta av dessa äro nämligen nog lyckliga att på lördagar kunna lägga schemat så, att eleverna äro lediga vid tolvtiden. För realskolor och gymnasier betyder nog en anordning sådan som den nu omtalade en stor fördel.

I den förra artikeln ägnades några ord åt de sakkunnigas förslag till flickornas undervisning. Då jag befarrar, att missförstånd skulle kunna uppstå i fråga om flickornas skolgång fram till real- och studentexamen, vill jag påpeka, att den tänkta ett år längre tiden, jämförd med den i goss- och samskolor, ej är avsedd att bli obligatorisk, d. v. s. ej nödvändig för alla. De flickor, som studera i samskolor, skulle naturligtvis ha precis samma antal skolår som gossarna. Det är endast för dem, vilka välja den rena flickskolelinjen, som vägen till real- och studentexamen skulle bli ett år drygare än vägen i goss- och samskolor. Detta är ingen nyhet. De av våra nuvarande flickskolor, som bereda elever till nämnda examina, anslå ett års längre tid härtill, än man gör i gosskolorna. Naturligtvis kan det råda olika åsikter om lämpligheten av en dylik anordning. Motiven härtill, för vilka redogjordes i den förra uppsatsen, förefalla mig väl grundade. Det blir ju ett slags linjeuppdelning efter individernas olika läggning. Men tidsutdräkten! Räknar man med den sexåriga bottenskolan, skulle flickan för den här åsyftade utbildningen, om

hon väljer flickskolelinjen, behöva använda fjorton år. Här visar sig, hur svårt, för att ej säga ogörligt det är att ordna den högre skolan på ett rationellt sätt, om den skall byggas på en sexårig bottenkola. Är icke en fyraårig bottenkola det enda förnuf-tiga? Som förut meddelats, ha de sakkunniga i sina många planer räknat även med en sådan.

Alldeles säkert är skolproblemet en av vår tids verkligt brännande frågor. Har det då fått sin lösning med denna utredning av de sakkunniga? Naturligtvis icke! De sakkunnigas upp-gift har varit att bearbeta frågan om det svenska skolväsendets orga-nisation. Och organisationen är bokstaven, icke anden, som ger liv. Anden kan icke komma från månghövdade kommissioner, den tål icke långa utredningar med dessas resultat, kom-promisser. Anden kommer från det ensamma geniet, men säkert också från de många, som troget och hän-givet arbeta i sin dagliga gärning. Med detta är icke sagt, att organisa-tionen är överflödigt; den är den ma-teriella klädnad, utan vilken intet kan existera i denna värld. Men man må ej fästa för stor vikt vid den, blott se till, att den ej på något håll blir för trång, så att den hindrar andens rö-relsefrihet. Någon kritik av de sak-kunnigas utredning är ej uttalad med detta. De säga själva, att de äro med-vetna om den nödvändiga begränsning-
gen i det arbete de utfört. Deras upp-gift har ej varit att röra vid skolans inre liv, endast att avge förslag till dess yttre gestaltning.

KERSTIN FJETTERSTRÖM.

Pensionsförsäkringsfrågan ställd på expektans.

U ngefär samtidigt med att Herthas februarihäfte utkom, behandlade riksdagen de kvinnliga representanternas motioner i pensionsförsäkringsfrågan, liksom ett par andra förslag i samma ämne. Samtliga motioner av-slogos.

Utskottet hade uttalat att riksdagen saknade anledning att nu ingå på behandling av de berörda frågorna, alldenstund såväl spörsmålet om fördelningen mellan äkta makar av dem tillkommande avgiftspensioner som frågan om införande av samma pro-centsatser för män och kvinnor på er-lagda pensionsavgifter väntades inom en snar framtid föreligga till ompröv-ning i samband med en kunglig pro-
position. Detta syftar på det förslag till revision av pensionsförsäkringsla-gen, som förebådats till nästa riksdag.

De nu på formella grunder avvisa-de motionerna torde emellertid ha gjort den nytta, som därmed avsågs, näm-ligen att inför det under preparation varande regeringsförslaget kraftigt understryka kvinnornas reformkrav inom pensionsförsäkringen. Utskottets, vis-serligen helt neutrala, uttalande pekar hän på den ofrånkomliga snara pröv-ningen av dessa synpunkter. Den fö-religgande uppgiften för kvinnorna inom och utom riksdagen är alltså på denna punkt nog så tydlig. Det gäl-ler att arbeta vidare.

Notisspalten.

De gifta kvinnornas förvärvsarbete.

De Kvinnliga Kårsammanslutningarnas Centralråd och Fackliga Kvinnornas Samorganisation hade måndagen den 8 mars ordnat ett offentligt möte i Stockholm för att inlägga en protest mot de hotande försöken inom årets riksdag att beskära gifta kvinnors rätt till arbete i statens tjänst samt övriga försök till inskränkning av kvinnors förvärvsarbete. Fröken Ingeborg Walin, den första av aftnens tre talarinnor, betonade orimligheten av att under motivering av att åtgärden vore ett led i kampen mot arbetslösheten stänga ute en viss kategori arbetande. Vore utgångspunkten, ransonering av statens arbete, riktig, borde ingen, som har full försörjning på annat sätt, få arbeta hos staten. I enskilda fall böra måhända gifta kvinnor med hänsyn till arbetslösheten lämna sitt arbete, men detta må var och en pröva för sig. Vägen till solidaritet mellan män och kvinnor går ingalunda genom att det särlagstiftas för kvinnorna.

Fru Anna Johansson-Wisborg berörde den framlagda motionen mot de sjöfarande kvinnornas arbete, framhållande åsikten att de privata arbetsgivarna skulle snart följa statens exempel om denna inskränkte kvinnors rätt till förvärvsarbete ur en eller annan synpunkt. Motionen mot de sjöfarande kvinnornas arbete gällde såväl de gifta som de ogifta och skulle ställa dessa utanför ett husligt arbete som alltid räknats som en deras uppgift, matlagningen och hushållningen.

Till sist erinrade doktor Ada Nilsson om att slik lagstiftning som den man nu på sina håll synes vilja slå in på gent emot de gifta kvinnornas förvärvsarbete kunde ha ej önskad och troligen ej beräknade vådor med avseende på statens intresse av att

samhällsindividerna leva i ordnade äktenskapliga förbindelser. Här kunde komma att uppstå ett motsatsförhållande mellan förvärvsdrift och könsdrift vars konsekvenser voro ur samhällsbevarande synpunkt beklaglig, ej heller till gagn för individens arbetskraft och berättigade lyckokrav.

En särdeles kraftig protestresolution antogs av mötet utmynnande i att kvinnorna, fullgörande sina skyldigheter emot staten som arbetare, skattebetalare och familjeförsörjare, kräva den mänskliga rätten att fritt antaga det arbete som de veta sig ha förutsättningar för och som stå dem till buds.

Kvinnornas förbuds konferens i Stockholm.

Den gångna månaden har sett en stor social konferens församlad i Stockholm. Centralrådet för kvinnornas förbudsarbete, representerande ett stort antal kyrkliga och sociala förbudsvänliga organisationer, samlades den 19—21 februari till sin andra stora förbuds konferens, under fröken Emilie Rathous ordförandeskap. Omkring 250 ombud från olika delar av Sverige hade infunnit sig; därutöver var konferensen besökt av ännu ett stort antal personer.

Dagspressen har redan återgivit och diskuterat de föredrag och frågor som stodo på programmet. De omfattade såväl allmänt sociala som direkta förbudsfrågor, vilka fingo sin ingående och belysande dryftning. Kvinnorna och samhällsederna, kvinnorna inför årets kommunalval, Brattssystemet, Nykterhetsundervisning i skolorna voro några av de spörsmål som upptogs. I en del resolutioner framfördes konferensens förbuds krav och övriga önskemål.

F.-B.-F:s delegation vid Pariskon-gressen.

Att representera Fredrika-Bremer-Förbundet vid Internationella kvinno-

rösträttsalliansens kongress i Paris ha utsetts fru Lilly Hellström, fröken Signe Laurell, fröken Ida von Plomgren, dr Eva Smedberg, dr Malin Westerhallberg samt som suppleanter fru Karin Fjällbäck-Holmgren och fröken Gudrun Langenheim. Ännu finnas emellertid lediga platser att besätta.

Gåvor till F. B. F:s stipendieinstitution.

Till Västernorrlands läns fond har en givare, som önskar vara okänd, överlämnat den storartade gåvan av kr. 5,000:—, och likaså har Göteborgs- och Bohusläns fond av okänd givare fått mottaga kr. 1,000:—.

Genom de penningmedel som i Halmstad och Varberg samt i Gävle nu insamlats — härför återfinnas redogörelser på annat ställe i detta Herthanummer — ha Hallands läns stipendiefond och Gävleborgs läns stipendiefond blivit verklighet då nämnda länsfonder därmed uppnått det i reglementet stadgade minimibeloppet för att stipendieutdelning skall kunna börja utgå.

Det var de två sista felande länkarna i den kedja som genom F.-B.-F:s stipendieinstitution slutits kring Sveriges län till befordran av den kvinnliga ungdomens utbildning på olika områden. Varje svenskt län har nu sin egen F.-B.-F:stipendiefond.

Herthas redaktionskommitté.

Redaktionskommittén, som sammanträder en gång i månaden, utgöres av fru Karin Fjällbäck-Holmgren, fröken Ida von Plomgren och fröken Axianne Thorstenson samt tidskriftens redaktör, som är självskriven medlem.

Våra sociala meddelare.

Vår önskan att på olika platser i landet förvärva direkta »meddelare» till Hertha med avseende på nyheter i fråga om kvinnors kommunala och sociala arbete har mötts av intresserad medverkan. Vi ha här nöjet att uppge namnen på våra meddelare, vilka således åtagit sig det ej ringa besväret att på respektive orter följa kvinnornas arbete inom stads- och kommunalfullmäktige, annotera av dem väckta motioner och gjorda betydelsefullare insatser vid en kommunal frågas behandling samt, framför allt, delgiva uppnådda resultat; att rapportera inval av kvinnor i landsting, stads- och kommunalfullmäktige samt nyval till kommunala styrelser. Till allt detta komma önskade nyheter i övrigt om vad från kvinnohåll i allmänhet företages av mera betydenhet — så det är inte så litet vi begära. Härmed namnen:

f. d. lärarinnan fröken Gertrud Nelson,
Alingsås;

fru Emy Wallin, Arvika;
doktor Elin Odencrants, Borås;
fröken Maria Graff, Båstad;
journalisten fröken Ruth Gustafsson, Falköping;

skolföreståndarinnan, fröken Gerda Martin,
Falun;

fru Alma Nilsson, Grebbestad;
fru Beda Werner, Gränna;
fru Anna Björk, Gävle;
fru Astri Levisson, Göteborg;
fru Ruth Hernqvist, Halmstad;
fru Astrid Gierow, Hälsingborg;
lärarinnan, fröken Emma Westerström,
Härnösand;

fru Cissi Söderberg, Jönköping;
fröken Brita Tauson, Karlshamn;
fru Alma Falk, Karlskrona;
fru Gerda Hellberg, Karlstad;
fru Elisabeth Sjövall, Kristianstad;
lärarinnan, fru Vilma Lagerberg, Kumla;
fröken Hanna Eklund, Kungsbacka;
fru Ragnhild Malm, Kungälv;
fröken Lisa Torpson, Landskrona;

- fru Ellen Malmberg, Lidköping;
 bibliotekarien, fröken Elisabeth Berggren,
 Linköping;
 fru Carola Eklundh, Lund;
 fru Elisabeth Quensel, Malmö;
 redaktören, fröken Fanny Ekenstierna, Ma-
 riefred;
 fröken Gudrun Langenheim, Mariestad;
 fru Augusta Brauerhielm, Marstrand;
 fru Rakel Gerholm, Mjölby;
 telegrafisten, fröken Valborg Ekestubbe,
 Nora;
 fru Anna Elg, Norrköping;
 stadsfullmäktigen, fröken Sigrid Ericsson,
 Norrtälje;
 fru Elna Cullberg, Nyköping;
 affärsinnehavaren, fröken Gerda Andersson,
 Oskarshamn;
 bokhandlaren, fröken Ida Mångberg, Piteå;
 doktor Inez Karlsson, Ronneby;
 fru Maja Lindblad, Sala;
- fröken Elin Trybom, Skara;
 fru Elsa Bergstedt, Skellefteå;
 konstnärinnan, fröken Louise af Geijerstam,
 Skövde;
 doktor Anna Janson, Strängnäs;
 fröken Walborg Månsson, Svalöv;
 fru Ebba Herman, Söderköping;
 fru Karin Lundin, Södertälje;
 fröken Anna Dahlgren, Trollhättan;
 f. d. lärarinnan fröken Anna Hörnell, Umeå;
 fru Märta Tamm-Götlind, Uppsala;
 fröken Tora Lundgren, Varberg;
 fröken Anna Tisell, Vimmerby;
 fru H. Lundin, Västervik;
 fru Blenda Sylvan, Växjö;
 fru Maja Strandberg, Ystad;
 författarinnan, fröken Ester Nennes, Ängel-
 holm;
 f. d. skolföreståndarinnan, fröken Ada Ar-
 wedson, Örebro;
 fru Vendela Hellman, Örnsköldsvik.

Åttiotalsreminiscenser.

II.

Striden om »En handske».

Materialismens och pessimismens tidevarv — som sådant betecknas åttioalet framför alla föregående och efterföljande. Likväl, sonderar man sitt eget minne, frammanar man för tanken de frågor och intressen varmed folk då sysselsatte sig, frågar man sig ovillkorligt: »Är det sant att det var en så dålig tid, så uteslutande nedbrytande och andefattig?»

»Nej, tvärtom,» skola säkert de kvarlevande av åttiotalsgenerationen svara. I oändligt många fall kan tiden kallas en reflexionens, uppräckningens, nydaningens. Det sysslades långt mer med andliga värden än t. ex. i våra dagar då de livsproblem varpå mänskligheten grubblar framför allt gå ut på att dräglig, ja möjliggöra

tillvaron — med ett ord att hålla livhanken vid makt. I det avseendet levde man under 1880-talet jämförelsevis mer sorglös, mer lyckligt oberoende av markegångspriset för dagen. Man hade hur paradoxalt det än låter — mera tid att tänka på sin själ.

Diskussionsämnen för dagen visa bäst tidsriktningen. Vad allt resonerade inte åttiotalsmänniskorna om? Det rördes upp allt mellan himmel och jord och ställdes under debatt. Begreppen kvinnan, mannen, äktenskapet, hem, samhälle, plikt, skuld, sed och moral. Först och sist förhållandet mellan könen. *Könsfrågan* med underrubrik *kvinnofrågan* — eller »kvinnosaken» som det från Norge importerade slagordet lydde — stod

med stora bokstäver inpräntat främst på årtiondets program.

Och nordens största diktare gjorde det till sitt. Problemlitteraturen med sitt följande av polemik, gensagor, protester och stridsskrifter fyller hela tidskedet. Det är intressant att följa dessa rörelser. Tiden visar sig då man betraktar den i det rätta perspektivet sannerligen icke grå som litteraturkritici velat göra den till, utan förgick full av liv och nya uppslag.

I en föregående uppsats har jag sysslat med en av åttiotalets främsta tendensföreteelser: *Dockhemmet* av Ibsen. Jag vill nu ägna några ord åt en annan cause célèbre, typisk för här berörda tid. Den utagerades visserligen i vårt danska grannland, men lät även hos oss mycket tala om sig. Episoden sådan man läser sig till den ur åttiotalets polemiskt litterära handlingar saknar icke pikanta och spännande poänger.

*

Som jag nyss antytt var Ibsens *Et Dukkehjem* den brandfackla som tände den eld vilken vi med ett allmänt namn kan kalla åttiotalets sedlighetsstrid. Man nämne blott Strindberg, Geijerstam, Anne Charlotte Edgren, Ernst Ahlgren, Alfhild Agrell för Sverige; Björnson, Jæger, Krogh, Garborg för Norge; Brandes, Benzon för Danmark, och över dem alla, tronande i ensamt olympiskt majestät, Ibsen — och ackord äro anslagna, av visserligen vitt skilda klangvalörer, men var och en representerande en stämma i den stora symfonien.

Knappst hade oväsendet kring det

Ibsenska äktenskapsdramat förtonat, förrän Björnson slår på larmtrumman med sin pjäs *En handske*. I det samma Nora gör sin uppseendeväckande sortie genom ena dörren, verkställer Svava (hjältinnan i Björnsons stycke) sin entré genom den andra.

»Handskemoralen» blev om möjligt i ännu högre grad än *Dockhemmet* ett stridsäpple som kom andarna att drabba samman. Styckets tendens är som bekant den, att Björnson, med Svava som tolk, kräver samma sedliga renhet av mannen före äktenskapet som den han fordrar av den kvinna han väljer till hustru. Det var dubbelmoralen, en för mannen, en annan för kvinnan, diktaren ville till livs. Denna Björnsons underliga teori om ett moraliskt likhetskrav mottogs med ett väldigt anskri från männens sida.

Strindberg biter som vanligt ifrån sig som en ilsken bandhund. Han hade vid denna tid i *Giftas* gett kvinnorna deras beskärda del. Nu uppträder Björnson och gör gemensam sak med arvfien. Den svenska kollegan har ej nog starka ord för att uttrycka sitt förakt för diktarbrodern, den goda vännen från fordom.

»Björnson sitter i ett harem av svarta härsklystna kvinnor, som tillbedja guden och knäpa på hans manuskript.» »Björnson är en kaffekäring. Vi, hans vänner, ha tagit honom för hans förtjänster och blundat för hans fel, ty det är idealiskt att tro på stora män. Men nu är han för svår.»

Men hur maktlös i sin vrede, ja nästan barnsligt oförarglig verkar inte en Strindbergs kvinnohat mot det som samtidigt lades i dagen av hans dan-

ska medkämpe och meningsfrände Georg Brandes! När Strindbergs åskliknande invektiver förtonat och hunnit glömmas, ja t. o. m. förlåtas, skall Brandes' cyniska kallgrin skära i ens öron och framkalla samma känslor av indignation och olust.

Brandes' ställning till tidens realistiska strömning är väl bekant. Han var ju den ledande principen i den moralnedbrytande riktning som på 1880-talet gjorde sig bred i litteraturen som ute i livet. Man kan tryggt säga att tesen om »den fria kärleken» satts i system av Brandes, hur energiskt han än med sin brist på ärlighet sedermera förnekat detta. Brandes' rent orientaliska uppfattning av kvinnan är notorisk, den stämmer med hela hans livsåskådning och ådagalägges på mångfaldiga sätt under hans vidlyftiga kritiska skriftställarskap.

Så kom Björnsons *E n h a n d s k e* ut av trycket. Om stycket samtidigt införlivades med den Köpenhamnska teaterrepertoaren vågar jag ej säga. Nog av det väckte den största uppmärksamhet, för att ej säga uppståndelse i vida kretsar.

Själva skådespelet hade fått passera med tystnadens förakt för Brandes. Då emellertid en krets av damer i Köpenhamn samlades till ett enskilt möte för att taga ställning till den i pjäsen hävdade åskådningen vaknade »självhärskarinstinkten mäktigt inom honom», och han riktar mot de förmätta kvinnfolk som vågat klyva näbb en salva som ger genljöd i hela nordens.

Det var den på sin tid så mycket omtalade »Brandes-Grundtvigska saken». Brandes representerade den

ena parten; fröken Elisabeth Grundtvig, Dansk Kvindesamfunds d. v. ordförande, utgivarinna av föreningens organ *K v i n d e n o g S a m f u n d e t*, motparten. Med anslutning till diskussionen på det omnämnda mötet betonade tidskriften i en ledande artikel vikten av att kvinnorna fattade en ståndpunkt till Handskespörsmålet — samma krav för kvinna och man i sedligt avseende.

Det var allvarliga, av en berättigad rättfärdighetskänsla burna uttalanden som här läto höra sig. Olyckligtvis förekommo däri också en del oförsiktiga yttranden som lätt kunde låna sig till karikering. Det var »gefundenes Fressen» för en giftig penna som Brandes'. Omedelbart går denne till aktion.

Till en början fäster han sig vid ett uttryck i diskussionsreferatet: »änglar äro vi i alla fall inte».

»Men det är just det», menar Brandes, »som de ärade damerna äro. Varje karl, som har den allra bittersta erfarenhet av kvinnorna, skall intyga att deras flertal, nättopp flertalet, helt simpelt äro änglar, varken mer eller mindre. — Har icke den ena efter den andra av damerna uppträtt och avlagt vittnesbörd om sin renhet? Liksom änglarna äro de icke blott könlösa utan höjda över sjukdom och kroppsliga svagheter. Har inte en av dem stigit upp och vittnat: 'Mig felas inte det ringaste; inte ens en smula magkatarr. Jag är en fullkomligt frisk människa.' — Vad göres oss flera vittnesbörd behov? Är icke namnet 'änglar' det enda riktiga? Tänk! Inte ens en smula magkatarr!»

I nästa genmäle lämnar insändaren

den ironiserande tonen. Nu har han, den förfördelade, blivit en martyr och tar saken från den allvarliga sidan. Hängande upp sig på någon liten oegentlighet i fröken Grundtvigs citat ur Brandes' skrifter, hävdar han att det är ett annat bud än det sjätte, som sedlighetsdamerna böra lägga sig vinn om att efterleva, nämligen: »Du skall inte bära falskt vittnesbörd emot din nästa». Efter att ha utslungat några hänfulla ord om »rene handsker» och »rene vanter», beskyller han öppet vederparten att i »perfid avsikt» ha vantolkat sina citat. Slutspurten i diskussionen har fått följande smakfulla form:

»Överallt i Norden flyter dygden i gestalt av fördumning ovanpå, under det att lasten i form av råhet vältrar sig inunder. Och om de som sitta inne med en högre och friare moral en gång vart tredje eller fjärde år äro nog naiva eller oegennyttiga att säga ett par ord till försvar, strax få de skurämbaren från alla det härskande systemets hjälpmadammer över sig.»

På dessa invektiver svarar fröken Grundtvig på det enda sätt hon fann riktigt. Hon stämde Georg Brandes och eventuellt Politikens redaktör, i vars tidning artiklarna införts, inför domstol för ärekränkning. En modig handling, som vederbörande säkert aldrig väntat sig.

Rättegången väckte ett ofantligt uppseende och åtföljdes av en ytterst livlig tidningsfejd, vari så gott som hela allmänheten deltog. På fröken Grundtvigs sida stodo många framstående män, Björnson i första ledet. Det hela gick ju även ut över honom

själv. I synnerhet hade han djupt upprörts över Brandes' hånande uttryck om *En handske* — »Noget frækkere end at kalde den der forkynder Selvtugtens Lære for 'Handsker' eller 'Vanter' har jeg sjælden set.»

Men Brandes själv visade varken ridderligheten att upptaga utmaningen och öppet försvara sig eller det moraliska modet att taga ansvaret för sitt handlingsätt. Nu som alltid tillgrip han sitt kända vapen: kallgrinet. Genom att förlöjliga sin motståndare ville han åtminstone få skrattarna på sin sida, vilket naturligtvis lyckades. Att möta inför rätten fann han obehagligt, och genom att dölja sig bakom sin anonymitet, eftersom ett par av de mest anstötliga artiklarna blivit osignerade, lirkade han sig ifrån laga ansvar. Brandes frikändes. Däremot ådömdes Politikens utgivare att böta hundra kronor och att betala rättegångskostnaderna. Juridiskt hade således den kvinnliga parten fått rätt.

Inför rabaldret kring själva målet och spänningen rörande dess upplösning sköts nog diskussionsämnet, »Handskestriden», över på ett sekundärt plan. Men det faktum, att en fråga med dennas innebörd blev ställd under offentlig debatt, kastar ljus över tidsriktningen. Åttiotalsmänniskorna skydde icke för att se sanningen i ögonen. Oförskräckta gingo de med det talade och tryckta ordet i härnad mot de moraliska lytena. Kunde ej alltid några faktiska resultat inregistreras, hade den allmänna opinionen påverkats och redan därmed var mycket vunnet. LOTTEN DAHLGREN.

Privatlärarinneförbundet.

I slutet av föregående år sammanträdde i Stockholm ett antal pedagogiskt intresserade personer för att undersöka möjligheterna för bildande av en privatlärarinnornas kärfförening. Det stod från början klart, att enskild undervisning ännu i stor utsträckning praktiseras i vårt land, främst naturligtvis på landsbygden, där många föräldrar — om de vilja ge sina barn något litet utöver vad folkskolan bjuder — icke ha någon annan utväg än att taga hem en lärarinna, men också i städerna, där enskild undervisning ofta behövs för att supplera och understödja skolundervisningen. Lika klart var emellertid, hur ojämna arbetsförhållandena voro på hela detta stora verksamhetsområde, hur olikartad utbildningen, hur varierande och ofta otillfredsställande lönerna, hur godtyckliga anställningsformerna. Det föreföll tydligt, att en kårsammanslutning här skulle ha flera uppgifter att fylla, lika betydelsefulla för hemmen som för lärarinnorna.

Som resultat av den nämnda överläggningen och flera följande bildades Privatlärarinneförbundet — och redan det att en sådan föreningspunkt existerar är ett stöd och en hjälp för de många, över hela landet spridda lärarinnorna, en utväg ur ensamhetskänslan, ett medel att få kännning med andra, som arbeta i samma yrke. Men utöver detta så att säga ideella syfte har förbundet naturligtvis också satt sig åtskilliga praktiska uppgifter före.

En bland de viktigaste av dessa har från början varit upprättandet av en egen platsförmedling. Flick- och samskoleföreningens byrå avser huvudsakligen förmedling av platser i skolor och blott undantagsvis familjeplatser, i varje fall blott för utexaminerade lärarinnor. En privatlärarinna, som söker plats, har därför endast haft att välja mellan den dyrbara, ofta resultatlösa annonsvägen och att vända sig till de vanliga kommissionskontoren. I det senare fallet föres hon tillsammans med annan kvinnlig arbetskraft från de mest skilda områden, och det ligger i sakens natur, att hennes speciella förutsättningar här ej alltid kunna sakkunnigt bedömas. Vad Privatlärarinneförbundet nu velat försöka är en platsförmedling, som är en kärangelägenhet och ej ett enskilt vinstföretag, och det har kunnat hålla denna kurs och ändå sätta låga avgifter genom att det startat i en liten enkel, fri lokal i Baldersgatan 10 C., n. b. Där är byrån nu sedan nära två månader en verklighet: byråtid 11—12 f. m., tel. N. 119 84.

Än så länge är det ju »död säsong», och redan av den anledningen kan ännu icke vara så mycket att berätta från en verksamhet, som varat så kort tid. Men den som sitter på byrån, tar emot brev, svarar i telefon och då och då ser dörren öppnas för ett nytt ansikte, har ändå lärt sig ett och annat på dessa veckor. Hon börjar liksom så smått få syn på kårerna, särskilja de olika kategorierna, över-

blicka utsikterna, ana de punkter, där svårigheterna äro störst. Och hon känner ett alltmera stigande intresse för de olika sidor av mänskligt liv, med vilka hon kommer i beröring.

En mörk sida är naturligtvis den arbetslöshet, som otvivelaktigt gör sig gällande också inom detta fack, liksom i de flesta andra. Det har blivit ont om pengar på många håll, där man förr hade rikligt nog, och vanligt folk av medelklassen har icke så ofta nu som förr råd att hålla en utexaminerad lärarinna i huset b a r a för att några timmar om dagen undervisa ett eller två barn. Utan där barnen äro små och kurserna enkla söker man i stället få en vanlig elementarskolebildad ung flicka, villig att också hjälpa till med lättare husliga sysslor — ett slags mellanting mellan guvernant och forna tiders hushållsmansell. Är lönen anständig och arbetsdagen rimligt begränsad, gör den unga flickan klokt i att antaga en sådan plats: hon får kanske icke så lätt en annan. Anpassning, omläggning av arbetsformerna är tidens lösen; och det kan vara lika trevligt att t. ex. vid husmoderns sida sköta in fruktskörden i kök eller visthus som att sitta med ett broderi i salongen. Gemensamt husligt arbete har en förunderlig förmåga att binda samman och alstra hemkänsla — naturligtvis där det rätt och måttligen brukas.

Vad som kan kallas för en anständig lön? Ja, det är naturligtvis lättare att säga vad som b o r d e vara en anständig lön än att uppge något slags medeltal av vad som verkligen betalas; ty det varierar på det otroligaste sätt

— från 50 till 250 kronor i månaden plus vivre. Och skillnaden betingas icke alltid så mycket av själva examenskompetensen, som man skulle kunna tro. Den sista siffran torde vara rätt ovanlig men jag har dock på kort tid hört talas om tre fall, där den betalats. I det första fallet gällde det en kort sommarplats för en lärarinna, känd för sin förmåga att med kläm »läsa upp» pojkar på högt stadium. (Hon själv hade några års akademiska studier utan fullbordad examen.) I de två andra fallen gällde det två seminariebildade lärarinnor, anställda för längre tid i ett par av våra större godsägarehem. Det förekommer nämligen ännu ibland, särskilt på adelsgodsen, att döttrarna icke alls skickas i skola, utan helt och hållet beredas en gammaldags hemuppfostran och att föräldrarna då betala vad det är värt att skaffa dem en verkligt förstklassig lärarinna, som följer dem från början till slutet. En god lärarinna kan här ibland finna uppgifter, som i mångsidighet och fördjupat mänskligt intresse vida överträffa vad som kan möta henne i en skolklass — om hon är hängiven sin uppfostraregärning och i samlivet med barnen kan finna ersättning för vad som fattas henne av andra nöjen. Kan hon inte det, så passar hon nog över huvud taget inte till lärarinna! Många andra yrken kunna väljas endast för brödfödans skull, men lärarinnekallet hör icke till dem. — Det vanliga är emellertid icke sådana varaktiga platser, utan ett par år här och ett par år där, med ombyte, när barnen växt till tillräckligt för att kunna skickas i skolan. Det är det,

som skapar ovissheten i en familjelärarinnas ställning och som gör det önskvärt, att hon om möjligt, innan alltför många år av hennes liv gått, finner annat arbete. Ty det är, om det än många gånger kan synas orättvist, de yngre, som äro mest efterfrågade; från och med 40-årsåldern blir det allt svårare för en lärarinna att finna plats i familj.

Inom den andra kategorien av privatlärarinnor, sådana som slå sig ned i stad eller annat större samhälle och lämna enskild undervisning pr timme, varierar också betalningen i hög grad. Verkligt »drivande» lärarinnor, som fått ord om sig att kunna trumfa igenom sina elever i inträdes- eller kompletteringsprövningar, kunna få 4 à 5 kronor i timmen, skickliga språklärarinnor likaså. För jämn sysselsättning med vanliga skolämnena är priset mycket lägre. Ofta slå sig flera familjer med småbarn tillsammans och ordna en »kurs», där avlöningen (stundom också innefattande fri lunch) utgår månadsvis. Arbetstillgången är mycket ojämn, och höjdpunkten brukar inträffa efter »varningskollegier» och terminsavslutningar.

För lärarinnor, som icke ha egna hem och som icke lyckas skaffa sig sommarplatser, äro ferierna ofta en mycket bekymmersam tid, som slukar huvudparten av vinterns blygsamma besparingar. Måne det icke småningom skulle kunna tänkas bli regel, att lärarinnor, som av familjerna önskas tillbaka efter feriernas slut, också tillåtas stanna kvar under mellantiden, när de icke ha någonstades att taga vägen? Om lönen — utan att i och

för sig vara större — utginge som årslön i st. f. som månadslön och som markvartalet utfölle 1 juni, bleve den enda ökningen lärarinnans vivre, vilket i de flesta fall är lättare för familjen att ge än för lärarinnan att köpa. Där man icke hellre vill ordna saken genom ett ekonomiskt vederlag! Så gör man ju alltid med sin tjänarinna; om t. ex. familjen reser bort och tjänarinnan utan egen önskan blir ledig, får hon både lön och kostpengar. I fråga om lärarinnor är detta än så länge rent undantag.

Det är med detta faktum i tankarna, som Privatläraryrkesförbundet i sommar öppnar sitt feriehjem vid Faringe för lärarinnor i tjänst. D. v. s. det är egentligen icke förbundet självt, utan en för förbundets verksamhet intresserad enskild person, som skall bekosta och driva verksamheten; men förbundet mottager ansökningarna på sin byrå och ombesörjer i sinom tid urvalet. Hemmet utgöres av en liten trevlig villa, belägen mitt i en trädgård med fruktträd, bärbuskar och jordgubbsland på rena rama landsbygden c:a 3 timmar från Stockholm, och det kan första sommaren mottaga 10 à 11 pensionärer, som dela rum två och två. Full inackordering med enkel, men riklig och närande föda lämnas här för det billiga priset av 2 kr. pr dygn; i vissa fall kunna friplatser beredas. Om lärarinnorna städa sina rum och borsta sina skor själva, så att endast kokerska, men icke husjungfru behövs i villan, beräknas det hela kunna — icke bära sig, naturligtvis, ty för hyran beräknas ingenting, men dock drivas för en någorlunda över-

komlig summa. Det blir säkert utmärkt trevligt att komma dit. Bäst att skicka in ansökan i tid!

För ögonblicket är icke mer att berätta om Privatläraryrkesförbundet, om man icke skall komma in på personhistoria — och det bör man undvika, när det gäller en kår, vars medlemmar äro ambitiösa, rakryggade och ofta utomordentligt dugande, fastän deras ekonomi är vansklig. Stöd verksamheten och besök byrån! Där tillhandahållas stadgar och andra upplysningar, och där antecknas nya medlemmar mot en årsavgift av 2 kr. för aktiv (läraryrkes) och 5 kr. för understödjande medlem. Ständiga medlemmar och eventuella donatorer äro naturligtvis välkomna, men allra välkomnast äro arbetsgivare.

EBBA HECKSCHER.

Hur Hallands länsstipendiefond tillkom.

Då Fredrika-Bremer-Förbundets Halmstadskrets bildades den 1 februari 1923, blev en av dess första uppgifter att arbeta för en stipendiefond för Hallands län. Redan åtskilliga år tidigare hade försök gjorts att bilda en förbundskrets i Halmstad, men dessa försök hade ej lett till något resultat, däremot hade en del pengar insamlats, vilka som en grundplåt till den blivande stipendiefonden uppsänts till Stockholm och förvaltats där. Vid 1923 års början uppgick denna summa till omkring kr. 1,580:— med räntorna tillagda. Den 18 april tillsattes en kommitté med fru Anna Forthmeier-Johansson som ordförande för att arbeta på att skaffa in pengar till

stipendiefonden. Den 8 oktober hade kommittén enats om att anordna en soaré, som gick av stapeln den 2 november och vars huvudnummer var en för tillfället författad enaktare: »En afton hos Fredrika Bremer». Netto-behållningen blev kr. 786:76.

Den 3 april 1925 gav fru Forthmeier-Johansson ett nytt uppslag för att öka på stipendiefonden. Hon föreslog, att kretsens medlemmar skulle hjälpas åt att sy ett stort handarbete, en matta, som sedan skulle utlottas. Mönsterskisser hade hon redan skaffat, de voro uppgjorda av fru Betty Sandberg, född Lichtenberg; en kommitté med fru F.-J. som arbetschef tillsattes för att organisera arbetet. Sedan de medlemmar, som voro hågade att deltaga i arbetet, antingen genom att själva sy eller att betala material till mattan eller event. båda-dera, anmält sig, kunde mattans storlek bestämmas. Den blev $2,25 \times 2,75$ m. uppdelad på 99 stycken rutor vardera 25 cm. i kvadrat. Fru Ulla Österlund, född Dillberg, arbetade om mönsterskissen till korsstyngsbroderi och snart var arbetet på de 99 rutorna i full gång. Med outtröttlig energi ledde arbetet av fru Forthmeier-Johansson och den 14 oktober var mattan fullt färdig att visas och beundras av kretsen på ett möte, blott ett halvt år sedan förslaget första gången framfördes. Kungl. Bef:s tillstånd utverkades för att få anordna ett lotteri med 2,000 lotter à 1 kr. Som första vinst uppställdes mattan, som nummer två en oljemålning av Hildegard Tamm, Hörningsholms slott, skänkt till F.-B.-F. i Halmstad av målarinnan, tredje vinsten inköptes från Hems-löjden och fjärde vinst blev en stor rund golvkudde, utförd i öglevirkning av fru Elvira Gustafsson av alla de garnrester, som blivit över från mattan; sista vinsten utgjordes av en rund, svart sidenkudde, vars mittparti var en ros i korsstyng, sydd efter en ruta

i mattan. Den 31 jan. voro alla lotterna slutsålda och lotteriet ståtade med en nettovinst av kr. 1,751:57.

Tack vare fru Forthmeiier-Johanssons goda idéer och outtröttliga energi hade alltså stipendiefonden nu nått nära de 5,000 kr. som man sträfvade hän emot. Från Varbergskretsen kom

så meddelandet, att därifrån skulle insändas 600 kr., utgörande behållningen från en soaré, som anordnats. Hallands län har alltså glädjen att nu se frågan om sin stipendiefond löst. Dess kretsar i Halmstad och Varberg kunna nu samla krafter för nya uppgifter.

”Kretsarna i Södra Sverige” samlade till möte i Kristianstad.

Lördagen den 20 och söndagen den 21 februari samlades i Kristianstad representanter för F.-B.-F.-kretsstyrelserna från Malmö, Lund, Hälsingborg, Landskrona, Ystad, Karlskrona, Växjö och Kristianstad. Sammanslutningen, som omfattar förbundskretsar inom Skåne, Blekinge, Halland och Kronobergs län av Småland, har som bekant tillkommit dels för att gemensamt dryfta »frågor», som skola behandlas å förbundets allmänna årsmöten och dels för att på ett rationellt och i ekonomiskt hänseende fördelaktigt sätt ordna kretsarnas inom området föreläsningliv. Det var den nya sammanslutningens andra årsmöte och att intresset för samarbete är ärligt bevisades bäst av den goda tillslutningen, ej mindre än 26 representanter från olika kretsar hade infunnit sig.

Första kvällen gick i samkvämetes tecken enär samtliga »Fredrikor» voro inbjudna till ordf. i Kristianstad-kretsen, fru Elisabeth Sjövalles gästfria hem. Vi samlades vid åtta-tiden och sedan presentationer och välkomsthälsningar växlats var man snart i full fart med att framlägga och ventilera alla de frågor, som lågo oss om hjär-

tat och som ju varit drivfjädern till att vi förts samman. Tiden flög, som den gör, när »frågor» fånga tanken och intresset, inte ens när vi bänkade oss kring de festligt dukade borden i matsalen kunde vi släppa våra kära »frågor».

Men tanken på morgondagens förhandlingar manade oss slutligen till uppbrott, och vi skildes för att dagen därpå åter mötas.

Genom tillmötesgående från föreståndarinnan vid Flickläroverket, fröken Clara Munck af Rosenschiöld, fingo vi disponera aulan i flickskolan. Strax efter kl. 11 voro alla samlade, och sedan val av 2 ordförande och sekreterare stökats undan, började överläggningarna. Bland föreläsarenamn kring vilka kretsarna samlades med tanke på nästa arbetsår må nämnas lektor Emilia Fogelklou, fru Ester Lutteman, dr Lydia Wahlström, kyrkoherde H. Isberg, Malmö. Förhandlingarna präglades av intresse och gott samförstånd, och många, goda uppslag gävos.

Nästa årsmöte kommer att hållas i Lund.

E. N.

Från bokvärlden.

Vad jag såg i Sovjet-Ryssland.

Av *Alice Trolle*. Åhlén & Åkerlunds förlag.

När en boktitel på ett enkelt och flärdlöst sätt visar oss väg, blir man genast sympatiskt stämd och »öppnar umgänget» med boken, lika angenämt berörd som när man råkar presenteras för en oaffekterad, fullt naturlig person. Denna boks titel anger just vad boken innehåller: en snabb följd av personligt uppfattade bilder och intryck av landet och folktypen. Men dessa äro dessutom sedda inom klara, kloka och fördomsfria ögons synvinkel och det temperament, som uppfattat dem, är varmt, känsligt och intelligensbetonat, pennan, som stått till buds, elegant och formellt kultiverad.

Boken kom ut som det tycktes med avsikt för sent för att trängas med succésböckerna på sistlidna julmarknad. Den ville något helt annat, av författarinnan angivet i företalet. Men utöver detta bestämda mål, att redogöra för ett hedrande uppdrag, avbördä sig ett ansvar och säga sitt tack, tyckes den mig ha blivit mycket betydligare. Ett själfullt temperament har där i berättelsen om hjälparbetet till förmån för hungande barn i Sovjet-Ryssland, alldeles omedvetet, hos sig själf funnit det vibrationscentrum inom vilket givarnes och de mottagandes känslövägor mötas och upptaga varandra.

Jag syftar närmast på det kapitel i boken, som handlar om insamlingen i Linköping med sin bibliskt enkla och storslagna skildring av den fattiga arbetarhustruns bidrag. En namnlös kom hon och gick hon: gåvan var några små rena och väl lappade barnkläder, bokstavligen tagna från de egna fem små, som väntade utanför, givna un-

der personlig nöd och arbetslöshet. Men skenet från den fattigas moderlighet lyste hela tiden klart och kärleksfullt över Alice Trolles väg in till Rysslands hjärta, liksom det lyser genom hela boken — och fick hårda mäns ögon att tåras därborta samt låset för stängda dörrar att smälta ner. Styrkan och bärkraften i att sändas ut som ombud för en sådan offerkärlek är påtaglig. Att i sitt arbete under försakelser, faror och vedervärdigheter av alla slag lyftas av en sådan tro, det bär långt utöver vanliga gränser och mått. Det är också förstäeligt att *hornstenen* i det äreminne grevinnan Trolle med förklarlig länsmoderlig stolthet reser i sin bok åt sitt givmilda län blev just denna svältande svenska moders yttersta skärv. Östergyllens sädesäckar, mat och klädläror, som över-svämmade Leningrads kajer, kunde icke meddela henne denna gripna, vördnadsfulla andaktskänsla.

Många pennor ha före och efter henne skildrat Leningrads förfall, nöd och gråa fattigdunster; och sådana stadsbilder ändras ju hastigt under förvandlingens lag till ett bättre eller ett sämre. Hon hejdar blott stegen här och där inför något uttryck av det sammansatta och för henne nya i den okända, ryska folksjälen, såsom framför den isigt tysta gråa kvinnan med den röda blicken och handen hårt slutet om geväret framför skyllerkuren vid Tsarskoje-Selo — eller diktar hon om den outrotliga religiösa längtan vilken böjer mujikens knän ännu — trots allt — framför den smärtsamt inåtvända blicken på den berömda Kristusbilden i Isaksdomen — så lik hans egen blick av i dag!

Men hon kan icke länge få anlägga turistens vanliga fria resemetoder: henne kalla hungerropen från Samara

att skynda vidare, över de ändlösa slätterna med sin spruckna, torra, osådda jord, ned mot Moskva, nu världens största kulturförbistring. Där har hon att framlägga sitt ärende inför den fruktade Dserjinsky, f. d. Tjekans blodbesudlade väldige. Men hon gick utan fruktan, ty vid hennes sida stod den namnlösa svenska modren. Då Alice Trolle berättade sin enkla, stora dikt om Sveriges hjälp och den fattigas skärv, lyste det till som av en fuktig glimt i Dserjinskys iskalla ögon. Pappersedeln skrevs, och dörrarna sprungo upp som om de varit oljade.

Redan vid Kasanska bangården möter hon hungerskarorna — och allt som taget glider längre ut på slätten tätna de. Vaktposter måste bevaka kupédörren, gardinerna fällas ner — ty skotten smälla mot taget. Äntligen skimra dock Samaras silverkupoler i luften. Man är framme i det trygga, hemtrevliga, renliga svenska huvudkvarteret och omges av resligt folk med blå blick i ljusa anleten. Några dagar får man vila ut, men det slutliga målet är byn Krasni Yar. Det blir under några månader ett ryskt hem i gamla, moderliga Annusjkas vård medan ett barnhem ordnas, öppnas och inviges för de av lera och gräs närda små däromkring. Det blev ett mönsterhem, som förf. icke utan skäl med stolthet och glädje berättar för oss; från det minsta till det största hade allt tagits med från Östergyllen och bekostades därifrån.

När Alice Trolle sammanfattar sina intryck från Sovjet-Ryssland är det — paradoxalt nog — den religiösa känslan hon mött som är det förhärskande. Överallt har hon träffat på lidande som buro sina plågor utan klagan, troende, om också blott på en dröm, en dårskap — bröder, om ock »med en annan själ».

H. KEY-RASMUSSEN.

Social handbok i ny upplaga.

Under redaktion av kanslirådet G. H. von Koch och under medverkan av ett 40-tal sakkunniga har Centralförbundet för socialt arbete utgivit en social handbok, som lämnar en aktuell och grundlig orientering i offentligt och enskilt samhällsarbete i Sverige. Innehållet i den imponerande volymen uppdelas i femton ämnesgrupper, av vilka särskilt sådana avdelningar som Samhällets hjälp- och skyddsverksamhet, Bostadsfrågan, Lönarbetaren och samhället samt Jordfrågan tilldraga sig intresset på grund av de vitala och delvis brännande socialpolitiska problem de behandla. De olika frågorna framställas i saklig belysning och ur ett flertal synpunkter. Som helhet är boken en utomordentligt värdefull källa för socialt vetande.

Beträffande särskilda kvinnofrågor är det huvudsakligen kvinnliga arbetsområden och yrkesrådgivning för kvinnlig ungdom, som beröres under den allmänna rubriken Yrkesrådgivning. I samma avdelning ingår en redogörelse, författad av Emilia Broomé, angående dels den nya äktenskapslagen och lagen om kvinnas behörighet till statstjänst, dels ock de viktigaste kvinnoföreningarnas arbetslinjer. Kvinno-rörelsen har sålunda ej fått någon egen avdelning i boken. Redaktionen torde ha ansett att lagen och de faktiska förhållandena med avseende på kvinnornas ställning i samhället och deras insatser i samhällsarbetet numera nått därhän att dessa företeelser ej längre utgöra en för sig avskild grupp av problem utan ingå som integrerande delar inom den sociala verksamhetens olika områden. Huruvida denna höga uppskattning av kvinnorörelsens nådda resultat på alla punkter fullt svarar mot verkligheten, är kanske ej så lätt att avgöra.

Social Handbok har utkommit på Lars Hökerbergs förlag och kostar häftad kr. 9:50, bunden kr. 12:50.

F-B-F. Kretsarna.

Falköpingskretsen hade den 24 februari sitt årsmöte under fru Augusta Hallenius' ordförandeskap. Års- och revisionsberättelser föredrogos och ansvarsfrihet beviljades styrelsen för det gångna årets förvaltning. Av årsberättelsen framgick, att kretsen, som vid årsskiftet hade 50 medlemmar, under året haft åtta sammanträden med samkväm. Styrelsen hade sammanträtt fem gånger.

Av de styrelsemedlemmar, som voro i tur att avgå, omvaldes fru Augusta Hallenius, ordf., fru Thyra Karlson, fru Gurli Stanzén, fru Emy Jungmarker och fröken Ruth Gustafsson, sekr. Som nya styrelsemedlemmar invaldes borgmästarinnan Tullie Koch, som utsågs till vice ordf., samt fru Anna Larsson (kassaförvaltare). Kvarstående medlemmar i styrelsen äro fru Marie Sophie af Ekenstam, fröken Margit af Ekenstam och fröken Anny Andersson, varjämte förutvarande vice ordf. fru Maja Tullström, som avflyttat, t. v. kvarstår som styrelsemedlem. Till revisorer utsågos fru Anna Rydner och fröken Karin Linell med fröken Elsa Linell och fröken Maja Rydner som suppleanter.

Efter förhandlingarnas slut följde samkväm med tesupé.

Kretsen Gävle med omnejd hade den 10 februari ett talrikt besökt årsmöte å Grand Hôtel. Styrelse- och revisionsberättelser föredrogos och ansvarsfrihet beviljades styrelsen för det gångna årets förvaltning.

Förutvarande ordföranden, fröken Anna Åkerberg, återvaldes enhälligt. Övriga i tur avgående ledamöter, fruarna Anna Björk, Martha Ekman, Signe Leksell och fröken Anna Sundbom omvaldes. I stället för fru Rut Bensow utsågs fröken Martha Schrevelius. Kretsens nya stadgeförlag godkändes och årsavgiften bestämdes till fyra kronor. Antalet medlemmar utgjorde vid 1925 års slut 232.

Stipendiekommitténs kassör, fröken Ellen Flensburg, redogjorde för kommitténs arbete med listinsamlingen inom länet, som avslutats sistlidna höst. Insamlingen hade in-

bragt kr. 3,652:80, som tillsammans med den för ändamålet förut befintliga summan av 1,303:43 kr. och därpå upplupen ränta utgör en sammanlagd summa av något mer än kr. 5,000:— och således uppnått villkoret för att utgöra en länsstipendiefond. Kommittén arbetar emellertid fortfarande på stipendiefondens tillväxt.

Efter förhandlingarnas slut utfördes deklamation med musik av fruarna Klerk och Olson.

Till förmån för stipendiefonden ägde därpå en bokauktion rum, uttänkt och anordnad av fru Martha Ekman, böckerna skänkta av kretsmedlemmar och intresserade utomstående. Auktionen som på ett synnerligen roande och spirituellt sätt sköttes av fru Lydia Sävenberg gick utmärkt tack vare de närvarandes goda köplust och gav, med det som Gävle stadsbibliotek genom dess representant fröken Anna Sundbom inköpte, ett resultat av omkring 500 kronor.

Mötet avslutades med tesamkväm.

Göteborgskretsen sammanträdde till årsmöte torsdagen den 4 febr. å Göteborgs Idun. Ordförande för kvällen var fröken Thyra Kullgren. Styrelsen omvaldes och endast den förändringen vidtog, att de två suppleanterna blevo ordinarie medlemmar i anslutning till bestämmelsen i de nya stadgarna. Dessa antogos i sin helhet i enlighet med förbundsstyrelsens förslag. Årsavgiften bestämdes till 4 kr. Efter årsmötesförhandlingarna höll fru Gertrud Törnell föredrag om Socialförsäkringen och kvinnorna. Vid årsmötet överlämnades en gåva av 1,000 kr. till länets stipendiefond av en medlem som önskade vara okänd. Årsmötet avslutades med tesupé och ett angenämt samkväm.

Halmstadskretsen sammanträdde till årsmöte den 8 februari, varvid års- och revisionsberättelser föredrogos och ansvarsfrihet beviljades styrelsen. Till ledamöter av styrelsen omvaldes grevinnan Stina Mörner, fröken Anna Ljungberg, fru Ruth Hernqvist, fru Anna Berggren, fru Vivi Ehnbohm, fröken Olga Lindström, och i stället för fru Gerda Appeltofft, som undanbett sig återval, nyvaldes fröken Ebba Pa-

gander. Till revisorer utsågos fru Hedvig Heuman och fröken Marit Olde med fruarna Anna Nyström och Solveig Frummerin som ersättare. Mötesvärdinnor blevo fruarna Anna Berggren och Alma Spiik. Att representera kretsen vid förbundets årsmöte utsågs fru Ruth Hernqvist.

Styrelsen konstituerade sig med grevinnan Mörner som ordförande, fröken Ljungberg, v. ordförande, fru Hernqvist, sekreterare, och fröken Pagander kassaförvaltare. Mötet avslutades med föredrag av fil. dr Alf Ahlberg om »Sophokles' Antigone — ett antikt kvinnoideal».

Den 23 febr. höll dr Ingegerd Palme föredrag om »Vad vi vänta av pensionsförsäkringen».

Hälsingborgskretsen hade den 29 jan. ett av omkring halvtannat hundratall medlemmar besökt sammanträde, varvid föredrag hölls av teol. och fil. kand. fru Ester Lutteman över ämnet: »Drömmen och verkligheten, några tankar om hur vårt liv danas». Ordföranden fröken Signe Wennberg frambar åhörarnas tack.

Kristianstadskretsen hade den 15 jan. ett möte varvid fru Ester Lutteman talade om »Nutida ungdomsproblem» och till vilket eleverna i småskoleseminariet, flickskolans åttonde klass samt flickorna i gymnasiet inbjudits.

Den 18 febr. sammanträdde kretsen till årsmöte under fröken Clara Munck af Rosenschölds ordförandeskap. Till ledamöter i styrelsen omvaldes fru Elisabeth Sjövall, ordförande, fröken Clara Munck af Rosenschöld, vice ordförande, fru Elsa Nordlund, sekreterare, fru Eva Johnsson, friherrinnan Olga Marks v. Würtemberg, fruarna Lotten Borg, Agnes Ingvar-Nilsson och Emma Nilsson, fröknarna Anna Lundquist, Anna Jönsson och Ellen Widerberg samt fru Ruth Döring. Till styrelsesuppleanter utsågos fröken Ilma Ehrnberg, fruarna Anna Fischer, Maja Engberg och Elsa Stål. Till revisorer omvaldes fru Sofie Franzén och fröken Agnes Ripa med fru Anna Nilsson och fröken E. Gertzell som ersättare. Av styrelseberättelsen framgick bl. a., att medlemmarnas antal är 100.

Efter mötesförhandlingarnas slut höll assistenten vid kvinnofängelset i Växjö, fru Elsa Smedberg, föredrag om kvinnlig fångvård, varpå följde samkväm varunder fröken Elsa Holmgren framförde en del deklamationsnummer.

Den 10 febr. hade kretsen tillsammans med övriga kvinnoföreningar i staden ett propagandamöte för svenskt vetemjöl, med föredrag av fru Ellna Persson, Brunsbo, varvid dels enbart svenskt, dels 80 proc. svenskt vetemjöl utdelades till bedömande.

K u m l a k r e t s e n s årsmöte ägde rum den 3 febr. hos fru Anna Björkman. Ordinarie förhandlingar genomgingos, styrelsen omvaldes. Av v. ordföranden, fröken Vienna Mesterton hade kretsen erhållit en gåva på 60 kr. till en stipendiefond till vilken lades en kollekt för dagen av 10 kronor.

L i n k ö p i n g s k r e t s e n s årsmöte hölls den 8 febr. under grevinnan Stenbocks ordförandeskap. Den gamla styrelsen omvaldes, och till stadgar för kretsen antogs »Förslag till stadgar för Fredrika-Bremerförbundets kretsar».

Till kretsens representanter vid förbundsmötet i Stockholm i april utsågos grevinnan Stenbock, fröken Berggren och fröken Tersmeden.

Mötet beslöt lämna ekonomiskt understöd till Sjuksköterskebyrån och Upplysningsbyrån och anvisade ett stipendium på 50 kr. till elev vid Rimforsa lanthushållsskola och 25 kr. till stipendier åt elever vid Linköpings folkskolas praktiska fortsättningsskola.

Grevinnan Stenbock lämnade en redogörelse för årsmötet i Mariestad och redogjorde dessutom för samarbetet mellan stadens olika kvinnoföreningar.

Efter årsmötets slut hade kretsen och en del av stadens övriga kvinnoföreningar inbjudit fru Gertrud Törnell från Stockholm att hålla föredrag om Socialförsäkringen och kvinnorna. Efter föredraget var tesupé anordnad.

M a l m ö k r e t s e n hade den 1 mars ett möte å Stadt Hamburg under fru Elisabeth Quensels ordförandeskap, varvid dr Ingegerd Palme höll föredrag om »Vad vi vänta av pensionsförsäkringen». Vid supén fö-

rekom uppläsning av fru Anna Tunberg, dikter och prosastycken av svenska och danska författare.

Norrköpingskretsen hade den 18 febr. årsmöte å Hushållsskolan Margareta. Års- och revisionsberättelserna föredrogs och ansvarsfrihet beviljades. Medlemsantalet har ökat till 124. Styrelsen omvaldes med undantag för fru Anna Elg, som undanbett sig återval. I hennes ställe invaldes fröken Ester Lindström. Styrelsen konstituerade sig på följande sätt: borgmästarinnan Fanny Björkman, ordf., fröken Greta Leijon, v. ordf., fröken Dagmar Wessberg, sekreterare, fröken Emilie Anderson, kassaförvaltare; övriga ledamöter äro: fruarna Ebba Beckman och Hilma Öhman, fröknarna Ruth Dahl, Ester Lindström, Aurore Klingspor, Gerda Malmström och Betty Olsson. Suppleanter: fröken Gertrud Helin och fru Karin Edlund, nyvald. Till revisorer omvaldes fröknarna Octavia Lundell och Gerda Lundman, med fröknarna Anna Nystedt och Hanna Åström som suppleanter.

Såsom ombud vid årsmötet i Stockholm den 18 april valdes fru Fanny Björkman samt fröknarna Emilie Andersson och Gerda Malmström.

Efter förhandlingarna följde samkväm varunder fröken Aurore Klingspor skildrade: »En färd till Hebriderna», fru Karin Edlund sjöng till luta och fröken Karin Hellman utförde musik å piano. Till sist intogs tesupé.

Nyköpingskretsen hade den 7 febr. årsmöte i Odd Fellowlogens klubblokal. Sedan ordföranden, fru Märta Fant, hälsat de närvarande välkomna, föredrogs och godkändes års- och revisionsberättelsen, och ansvarsfrihet beviljades.

Vid därefter förrättat val av ny styrelse återvaldes den gamla med undantag av att fru Märta Traviss nyvaldes till suppleant i stället för fru Svea Rehnberg, som undanbett sig återval. Styrelsen utgöres sålunda för det kommande året av fru Märta Fant, ordf., fru Martha Swenborg, v. ordf., fru Elna Cullberg, sekr., fru Ester Ekengren och fröken Mathilda Olsson med frö-

ken Gertrud Unger och fru Märta Traviss som suppleanter. Till revisorer omvaldes fru Elsa Beijbom och fru Karen Widman med fru Ella Wennberg och fru Hedwig Schenström som suppleanter. Att representera kretsen vid årsmötet i Stockholm utsågos ordföranden och fru Ekengren med fru Cullberg som suppleant.

Därefter upplästes och godkändes förslag till nya stadgar, varvid ordföranden särskilt påpekade den förändring som inträtt därigenom att förbundets organ Hertha härnäst kommer att utgå som medlemsblad. Härpå höll grevinnan Fanny Wilamowitz-Moellendorff ett föredrag över modern tysk litteratur, varefter gemensam tesupé intogs.

Stockholmskretsen höll den 1 febr. sitt årsmöte på Hotell Kronprinsen. Styrelsemedlemmarna återvaldes med undantag av fru Ruth Schürer von Waldheim och fröken Ingrid Hammarberg, vilka undanbett sig återval. Styrelsen fick följande sammansättning: fröken Ellen Kleman, ordf., dr Hanna Rydh, fröken Elsa Ekström, fru Alma Faustman, fröken Kerstin Fjetterström, fröken Eva Fröberg, fröken Ida von Plomgren, fru Gertrud Rodhe, fru Elisif Théel. Till suppleanter omvaldes fru Asta Hägg, fröken Beth Hennings, fröken Rigmor Schnittger, fröken Inger Sundelius och nyvaldes fru Ebba Odhner och friherrinnan Anna Staël von Holstein. Grevinnan Fanny von Wilamowitz-Moellendorff höll efter förhandlingarnas slut föredrag om nyare tysk skönlitteratur.

Kretsens Fredrika Bremerskola började sin vårtermin i Klara folkskola måndagen den 18 jan. med en sammankomst varvid fru Signe Henschen talade om sina intryck från en resa i Ryssland hösten 1925. Kurserna omfatta litteraturhistoria, konsthistoria samt engelska och en halvkurs i samhällskunskap.

Den 1 mars hade kretsen sin tredje litteratur- och samkvämsafton för vintern å Hotell Kronprinsen, varvid fru Mia Leche Löfgren kåserade över nyare engelsk skönlitteratur.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av FREDRIKA BREMER-FÖRBUNDET.

Redaktör: *Ellen Klemm*.

Samtliga förbundsmedlemmar erhålla tidskriften. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å *närmaste postanstalt* eller i *bokhandel*. Pris för postupplaga: 1/1 år kr. 6:50; 1/2 år kr. 3:50; 1/4 kr. 1:90. Lösnummer 65 öre. *Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan, Stockholm.* Redaktionstid: *tisdagar och fredagar kl. 1—3.* Tel. Norr 48 50, 27 62. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag.* Tel. Norr 48 50, 27 62.

JOHANNA BRUNSSONS VÄVSKOLA

Kurser för: Utbildning av Vävlärarinnor - Arbetsförestånderskor - Yrkesväverskor - Hemvävning.
Försäljning av Vävnader, Möbелtyger, Mattor, Gardiner, Klänningstyger, m.m., Vävgarner, Vävstolar m. tillbehör.

Skola och Försäljning:
Tel. Norr 437 KUNSGATAN 70, STOCKHOLM

Tel. 133 63

**"Smakar mera
än det kostar"**

använd i hushållet Arboga Smörblandning

"MEJERIT"

ersätter fullständigt smör, men är billigare
De svenska hushållens dominerande
smörblandning.

Vid kaffebordet

diskuteras ofta de mer eller
mindre lyckade anrättningar
som husmodern presterar.

Ni kan vara lugn om Ni använder

RUMFORD BAKPULVER

Sedan 1857 ett världsmärke.

Hälsosamt!

Prisbilligt!

Stockholms Nya Järnsängfabrik

E. L. ERICSSON

Specialaffär för

Sängar, Sängkläder, Soffor,
Ottomaner 1 och 2 bäddar,
Täcken, Filtar, Överkast,
Kuddar m. m., m. m.

Kontor & Utställning

16 Norrlandsgatan 16

Tel. 7856, Norr 71 81

**Carl Broströms
Ättiksprit**

är fullkomligt enastående
i styrka och arom.

Förnämligaste kvalitetsmärke
— KÖP DEN —

Ständig kontrollant: Fil. Dr. Fr. Liljeblad aukt. handelskemist.

Innehåll.

Gift kvinnas arbetsfrihet. Av *Gerda Lindblom*.

Fredrika Bremers dag i Åbo. Av *Ellen Kleman*.

Det nyaste skolbetänkanudet II. Av *Kerstin Fjetterström*.

Årsmötesprogrammet.

Pensionsförsäkringen ställd på expektans.

Våra sociala meddelare.

Åttiotalsreminiscenser. II. Striden om »En Handske». Av *Lotten Dahlgren*.

Privatläraryrkesförbundet. Av *Ebba Heckscher*.

»Kretsarna i Södra Sverige» samlade till möte i Kristianstad.

Från bokvärlden.

F.-B.-F-kretsarna.

GUMMISULOR OCH GUMMIKLACKAR

«Kuntzes Extra»

marknadens förnämsta fabrikat, lätta och behagliga
med enastående slitstyrka.

Gummileksaker — uppblåsbara och flytande —
största sortering i trevliga nyheter.

Dessutom rekommendera vi vårt välförsedda lager i **Gummihandskar,**
Gummisvampar, Gummimattor, Bollar, Reskuddar,
Tennis- och Gymnastikskor m. m., m. m.

KAUTSCHUKS- & GUTTAPERKAVARU-AKTIEBOLAGET
KUNTZE & Co.

Norrköping — STOCKHOLM — Sundsvall